

Морський арбітраж «по-лондонськи»

Дар'я МІНЧЕНКО,
юрист ЮФ «Юрлайн»

Протягом майже двох століть Лондон є центром сучасної міжнародної торгівлі. Проте не лише торгівлі, пов'язаної з морськими перевезеннями. Зазвичай, документи, що складаються для регулювання торгових операцій, містять положення про те, яким чином будуть розв'язуватися суперечки між господарюючими суб'єктами. Впродовж багатьох років такі документи містять або умову про виключну підсудність спорів судам Англії, або застереження про арбітражний розгляд спорів, які можуть виникнути під час виконання договору у Лондоні. Як результат, Лондон став гарячою точкою вирішення комерційних (зокрема, морських) торговельних спорів та зберігає цей статус і до сьогодні.

Морські спори, які вирішуються в комерційних судах, мають своїм результатом те, що судові рішення у таких справах стають публічними. Однак чимало спорів також розглядаються в арбітражному порядку, відповідно до якого історично морські спори вирішувалися особами, які мають досвід у сфері торгівлі, але не мають відповідної юридичної освіти. До 1980 р. юристи нечасто брали участь в арбітражному процесі; спори розглядалися безпосередньо між господарюючими суб'єктами.

Однією з переваг арбітражного розгляду спорів є його конфіденційність. Впродовж багатьох років точна кількість розглянутих арбітражних спорів була не відома. Проте в окремих випадках такі спори набували публічного статусу, якщо справа передавалася до розгляду судом за результатами апеляційного перегляду арбітражного рішення.

Сьогодні процедура морського арбітражу, як один зі способів вирішення спорів, які виникають у сфері торгового мореплавства, має неабияку популярність. У світі існує більше ніж 25 морських арбітражних установ. Серед найбільш популярних можна виділити наступні:

- Лондонська асоціація морських арбітрів (London Maritime Arbitration Association, LMAA);
- Арбітраж при Комітеті Ллойда в Лондоні (Lloyd's Arbitration Branch);
- Німецька асоціація морських арбітрів (German Maritime Arbitration Association (GMAA);
- Морська арбітражна комісія в Китаї (China Maritime Arbitration Commission);
- Палата Морського арбітражу в Сінгапурі (Singapore Chamber of Maritime Arbitration).

Звернення до цих арбітражних установ, як правило, є можливим лише у випадку, якщо сторони прямо передбачили це в договорі. Будь-яка з вищенаведених установ може забезпечити якісний та кваліфікований розгляд справи, пов'язаної з міжнародним морським правом. Звичайно, найбільш популярним місцем арбітражного вирішення таких спорів є Лондон.

Лондонська асоціація морських арбітрів

Одним з найбільш відомих центрів морського арбітражу в Лондоні є Лондонська асоціація морських арбітрів. В ЛМАА розглядається більше суперечок, ніж у всіх інших центрах комерційного арбітражу, зосереджених на спорах у сфері торгового мореплавства. Це свідчить про довіру сторін спору до роботи арбітрів Асоціації та про високу якість наданих асоціацією послуг.

Лондонська асоціація морських арбітрів була сформована у 1960 р. Це асоціація практикуючих морських арбітрів, метою якої є сприяння та поліпшення професійних знань Лондонських морських арбітрів, а також допомога у діяльності цієї швидкої процедури розгляду справ шляхом надання рекомендацій та порад.

Морські суперечки досить часто розглядаються шляхом арбітражу, особливо в Лондоні. Лише у 2015 р. члени Лондонської асоціації морських арбітрів отримали приблизно 3160 нових призначень в якості арбітрів та ухвалили більш ніж 553 арбітражних рішень. Арбітражний процес ЛМАА регулюється відповідним регламентом. Зазвичай, арбітри ЛМАА приймають свої призначення з огляду на цей регламент. Через те, що арбітражний процес незмінно проводиться в Лондоні, до нього застосовуються норми Арбітражного Акту 1996 р.

Однією з характерних особливостей ЛМАА як арбітражу є те, що Асоціація не є установою або адміністративним органом чи організацією, яка призначає арбітрів (хоча в деяких випадках Асоціація може призначити арбітрів та медіаторів). Асоціація публікує умови, що регулюють процедуру арбітражного розгляду спорів, яка провадиться членами цієї асоціації,

але вона жодним чином не адмініструє арбітражні справи. Адміністрація арбітражної справи відбувається безпосередньо трибуналом арбітрів. Як правило, арбітри застосовують умови, прийняті ЛМАА, але вони також мають право застосовувати їх в кожному окремому випадку на власний розсуд.

Відсутність адміністрації спорів Асоціацією є однією з переваг і причин, чому розгляд морських справ у Лондоні є привабливим.

Справи, які вирішуються за регламентом арбітражу ЛМАА

Зазвичай, за правилами арбітражу ЛМАА вирішуються наступні види спорів:

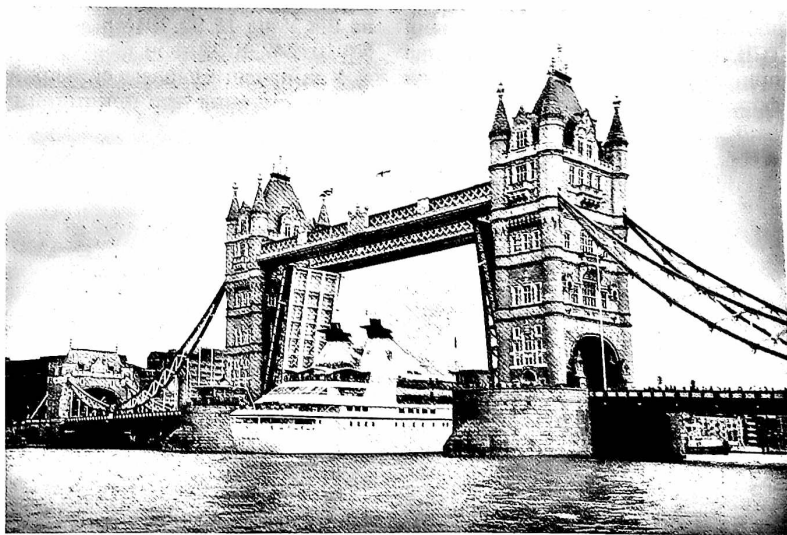
- спори, які виникають з договорів чартеру;
- спори з питань торгового мореплавства (зокрема, питання щодо збитків вантажу відповідно до коносаментів) або спори стосовно виконання договорів фрахтування;
- спори з приводу купівлі-продажу судна, будівництва судна або його ремонту;
- спори стосовно морського страхування;

призначення в якості арбітра згідно з Регламентом ЛМАА чи призначаються арбітрами за умови, що Регламент ЛМАА застосовуватиметься до їх призначення;

- якщо сторони, незалежно від умов контракту про порядок вирішення спорів, домовилися про арбітраж згідно з Регламентом ЛМАА.

Як починається арбітраж?

В багатьох випадках, якщо арбітражне застереження передбачає, що кожна сторона має призначити свого арбітра, арбітражний розгляд справи починається, коли одна сторона призначає свого арбітра та надсилає повідомлення про таке призначення іншій стороні. Важливо зазначити, що призначення є дійсним лише у разі, якщо арбітр надав згоду на своє призначення. В інших випадках, якщо арбітражне застереження передбачає вирішення спорів одноособовим арбітром, арбітражний процес буде розпочато, коли одна сторона направить запит іншій стороні про узгодження одноособового арбітра. Проте звичайне арбітражне застереження передбачає, що трибунал вва-

- спори, які виникають з офшорної та нафтогазової промисловості.

Однак за регламентом ЛМАА не розглядаються спори, пов'язані з подіями саме в морі (наприклад, стосовно зіткнення (колізії) суден або порятунку).

Спір може бути розглянутий відповідно до регламенту ЛМАА за наступних умов:

- якщо контракт між сторонами містить арбітражне застереження щодо розгляду спорів шляхом арбітражу згідно з Регламентом ЛМАА;
- якщо контракт між сторонами містить арбітражне застереження щодо арбітражу ad hoc, але одноособовий арбітр або призначені арбітри є повноцінними членами Лондонської морської асоціації арбітрів та приймають

яється сформованим, коли кожна зі сторін призначить свого арбітра у визначений час.

Коли арбітражний розгляд розпочато, загальноновизнаним є те, що кожна зі сторін має «викласти всі свої карти на стіл». Іншими словами, сторонам не дозволяється приховувати одна від одної факти щодо спору або надавати нову інформацію у справі наприкінці арбітражного розгляду справи. Так, арбітражний розгляд справи розпочинається з подання позовної заяви разом з усіма супровідними документами. Така позовна заява повинна містити всі пояснення сторони стосовно справи, зокрема про предмет позову, позовні вимоги та підстави для їх задоволення, які ґрунтуються на відповідних фактах або правових нормах. Позовна заява

в арбітражному процесі та в процесі згідно з регламентом ЛМАА повинна бути якомога більш розширеною. Відповідач має надавати свої заперечення на позов та/або зустрічний позов також у найбільш розширеному вигляді разом із супровідними документами. Після цього позивач, як правило, направляє відповідачу своє відкликання.

Як свідчить практика, незважаючи на те, що регламент арбітражу ЛМАА передбачає надання лише позову, заперечень/зустрічного позову та його відкликання, дуже часто сторони продовжують надавати свої письмові пояснення у справі, з метою надати Трибуналу якомога більше інформації щодо справи та використати всі можливості для всебічного роз'яснення всіх аргументів.

Незалежно від стадії розгляду справи, Трибунал арбітрів має визначити, чи буде спір вирішено лише на підставі наданих документів або необхідним є проведення усних слухань у справі. Проведення усних слухань у справі є дорогою процедурою, тому більшість справ, які розглядаються за регламентом ЛМАА (за деякими джерелами це близько 80% (наприклад, у 2015 р. усні слухання були проведені лише у 93 справах)), опрацьовуються у письмовому порядку, тобто без проведення усних слухань.

У разі проведення усних слухань у справі, після завершення стадії надання письмових пояснень сторони у

справі повинні надати трибуналу так звану анкету (LMAA Questionnaire), метою якої є консолідація інформації, отриманої від сторін, а також позиції сторін з різних процедурних питань. Також сторони мають право надати свідчення свідків та експертні висновки стосовно фактів справи.

Окрім того, на будь-якій стадії арбітражного процесу за регламентом ЛМАА сторона у справі вправі надати клопотання трибуналу про забезпечення витрат, пов'язаних із розглядом справи. Ця можливість, як правило, застосовується відповідачем у справі, адже відповідно до процесуального статусу відповідача, він не передбачає витрати на судовий спір та має бути застрахований від надмірних та/або зайвих витрат.

Арбітражне рішення

Зазвичай, рішення у справі ухвалюється впродовж 6-ти тижнів з дня закриття провадження. Однак, залежно від складності справи, арбітри можуть ухвалити рішення пізніше. Взагалі, згідно зі статистикою, рішення ухвалюються приблизно у 15% від усіх справ, що розглядають арбітри за регламентом ЛМАА. Це свідчить про те, що інститут арбітражу, зазвичай, сприяє мирному вирішенню спору між сторонами.

Відповідно до принципів англійського права, арбітражне рішення є остаточним та набуває юридичної си-

ли для сторін з дня його ухвалення. Арбітражне рішення може бути оскаржено лише у трьох випадках, передбачених Арбітражним актом 1996 р.:

- апеляційний перегляд справи в державному суді у зв'язку з юридичною помилкою;
- перегляд справи в державному суді через серйозне порушення під час розгляду справи в арбітражі;
- перегляд справи у зв'язку з відсутністю юрисдикції арбітражної установи, яка розглядала спір між сторонами.

Чому саме ЛМАА?

Однією з причин вибору цього арбітражу є те, що призначення арбітрів є простим, швидким і недорогим. Немає потреби складати детальний запит на арбітражний розгляд справи або сплачувати високі кошти за адміністрацію спору. З огляду на збереження часу та своєчасне повідомлення іншої сторони про наявність спору, це дуже простий шлях. Міжнародні торгівці, судовласники та інші учасники морського бізнесу обирають арбітрів ЛМАА, адже це швидкий та відповідний ринку шлях, яким вони звикли вести свій бізнес.

Другою причиною є швидкість відповіді. В цілому, ЛМАА має пишати оперативністю роботи арбітрів у вирішенні термінових питань в сучасних складних умовах ведення бізнесу. Трибунал має певну процесуальну силу перешкоджати надмірній затримці арбітражу та нерідко використовує її.

Третьою причиною, чому Лондон є переважним центром морського арбітражу (не враховуючи той факт, що Лондон часто обирається автоматично при укладенні контракту, без додаткових міркувань щодо альтернатив), є те, що історично в Лондоні зосереджене надзвичайно велике морське співтовариство. А те, що англійське право та англійські юристи, є неперевершеними (зокрема, у сфері морського торговельного права), навіть не обговорюється.

Окрім того, останнім часом більшість форм договорів на фрахтування були модернізовані під егідою Бальтійської та Міжнародної Морської Ради (BIMCO), все більша кількість контрактів має застереження про вирішення спорів у межах ЛМАА арбітражу. Акронім ЛМАА також є популярним терміном у світі торгового мореплавства, майже синонімом Лондонського арбітражу.

Арбітраж є найбільш ефективним способом вирішення спорів у міжнародному приватному морському праві. Значення цього правового інституту визнається усіма учасниками міжнародних комерційних правовідносин. Арбітраж є загальноновизнаним на міжнародному рівні, що підтверджується частотою звернення до арбітражу та включення арбітражних застережень до умов більшості договорів у сфері міжнародного морського права.

®

ОРГАНІЗАТОР

ЕКСКЛЮЗИВНИЙ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПАРТНЕР

AVERLEX
АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

10-11 Листопада
2016 року

**RADISSON BLU
HOTEL, М. КИЇВ**

**Асоціація
правників України**
Всі грані
юридичного
життя

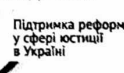
Вул. Межигірська, 5, оф. 15, м. Київ, 04071
Тел./факс +380 (44) 492-88-48,
E-mail: info@uba.ua
www.uba.ua

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
КОНФЕРЕНЦІЯ
З КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

ЗА СПІРІЯННЯ

ЗА ПІДТРИМКИ

ПАРТНЕРИ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ
МЕДІА-ПАРТНЕР
**ЮРИДИЧЕСКАЯ
ПРАКТИКА**

МЕДІА-ПАРТНЕРИ
ЗаконоБізнес
АМІ ІНФОРМУЄМО ПЕРШОЇ
CEE
LEGAL MATTERS

МЕДІА-ПАРТНЕР
ПРОЕКТІВ АПУ
Юридична Газета

ІНФОРМАЦІЙНО-
ПРАВОВА ПІДТРИМКА
**ЮРИДИЧНИЙ
ЗАКОН**